

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CIEMIĘZCA I CIEMIĘZYCIEL

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Rodzina wyrazowa czasownika CIEMIĘZYĆ 'pozbawiać swobody i nakładać ciężary, wykorzystując swoją władzę' została jakby specjalnie stworzona dla miłośników łamiągówek ortograficznych.

Ten, kto CIEMIĘZY, to albo CIEMIĘZCA – poprawnie tylko przez z, nie przez ż, albo CIEMIĘZYCIEL – tu już przez ż.

W staropolszczyźnie był też CIEMIĘŻNIK, ale nie przetrwał próby czasu.

Dlaczego piszemy CIEMIĘZCA, skoro pochodzi on od CIEMIĘZYĆ, a ż jest również w CIEMIĘZYCIELU?

To kwestia wyłącznie ortograficzna: w II połowie XVIII w. zapisywano jeszcze przez ż: ciemiężca, ale wtedy również wyraz ZWYCIĘZCA miewał (nie miał, tylko miewał, bo w dużej mierze zależało to od wydawcy) postać zwycięzca. Po ujednoczeniu pisowni przyjęto jako jedyne poprawne zapisy: ZWYCIĘZCA (od ZWYCIĘZYĆ) i CIEMIĘZCA (od CIEMIĘZYĆ).

Warto pamiętać, że przymiotnik należący do tej samej rodziny wyrazowej, zapisywany jest nie przez ż i nie przez z, tylko przez s: CIEMIĘSKI. Podobnie zapisujemy również rzeczownik CIEMIĘSTWO 'ciemiężenie, ucisk, prześladowanie'.